Мурована И.Я., Гринькив А.А.
Тернопольский национальный экономический университет

ПРАВА ЧЕЛОВЕКА: ОСНОВЫ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ

Аннотация
В статье анализируется понятие термина «права человека», указаны основные их виды, акцентируется внимание на международных документах и организациях, обеспечивающих защиту прав человека, сформированы выводы и предложения по улучшению ситуации в стране, в том числе для реализации прав человека на практике.
Ключевые слова: права человека, Омбудсмен, защита, реализация, гарантии соблюдения прав человека.

Murovana I.J., Hrunkiv O.O.
Ternopil National Economic University

HUMAN RIGHTS: FOUNDATIONS OF THEORY AND PRACTICE

Summary
This article analyzes the concept of the term "human rights", stated their types, focuses on international documents and authorities that protect human rights, formed conclusions and suggestions for improving the situation in the country, in particular for the realization of human rights in practice.
Keywords: human rights, the Ombudsman, protection, enforcement, human rights guarantees.

УДК 378:616.89;008.441.13

ПОНЯТТЯ ТА КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАРКОМАНІЇ В УКРАЇНІ

Ткаченко І.М.
Кіровоградський інститут розвитку людини
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Наркоманія – це епідемія, що набула великого розмаху. В світі немає жодної країни, яка подолала цю проблему. Причини наркоманії, шляхи і механізми їхнього поширення складні та різноманітні. Боротьба з наркоманією ведеться, передусім, на законодавчому рівні: практично в усіх країнах передбачені жорсткі кримінальні санкції за виробництво і розповсюдження наркотичних речовин.
Ключові слова: наркоманія, наркотичні засоби, психотропні речовини, аналоги, прекурсори.

Постановка проблеми на сьогодні є дуже актуальною, адже незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів та прекурсорів є не просто небезпечним злочином, що кваліфікується за нормами чинного законодавства, а й являє собою негативне соціальне вище, що має великий вплив на здоров»я людства.

Збільшення динаміки цього виду злочину, та щорічне стрімке поширення наркоманії, вимагає детальне дослідження проблеми як сучасної кримінологічної проблеми в Україні.

В Україні наркоманія щороку збільшується і вченими вже прирівнюється до епідемії. Людству потрібно зрозуміти, що вживання наркотиків не лише шкодить здоров'ю, а й вбиває.

Дослідження показали, що середній вік початку прийому наркотиків – 13-15 років, а в деяких містах нашої країни ще менший – 9-13 років. Наркоманія – це важка хвороба, яка дуже швидко розвивається. Середня тривалість життя людини після початку регулярного прийому наркотиків становить 7 років. Наркомани рідко доживають до 30-річного віку. Як свідчать дослідження, часто вживати наркотики починають цілком випадково, через цікавість.

Існує тісний нерозривний зв'язок між наркоманією і злочинністю, адже наркоманія – одна з найтяжчих складових фонових явищ. Щорічно наркомани та особи, які перебувають у стані наркотичного збудження, вчинюють понад 24 тис. злочинів. Серед злочинів корисливо-насильницької спрямованості, вчинених наркоманами, особливо вирізняються вчинення крадіжок майна громадян, які щороку становлять близько 5 тис. лише зареєстрованих.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В кримінології велика увага приділялася дослідженні проблеми наркоманії, такими науковцями І.П. Анохіна, В.Б. Альтшулер, З.Х. Абизов, Е.О. Бабаян, О.О. Габіані, Г.М. Драган, М.М. Іванець, Б.Ф. Калачев, О.О. Кошкіна, М.О. Лапицький, К.В. Морозов, Ф.С. Насруллаєв, М.Ф. Орлов, Н.Я. Оруджев, О.Є. Пеліпас, О.В. Погосов, І.М. Пятницька, О.Ф. Радченко, М.Л. Рохліна, В.Д. Стяжкін, Б.Ф. Шостакович та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми полягає у тому, що мало уваги все таки приділяється розробці профілактичних та виховних заходів серед неповнолітніх, які б змогли зменшити відсоток вживання наркотичних засобів, а в подальшому і спад злочинності.

Деякі вчені вважають, що вперше людина пізнала наркотик ще в період палеоліту, а з розвитком самого суспільства їх стали використовувати та вживати шамани, жерці, вожді племені. Для простих людей було накладено табу на їху' вживання.

© Ткаченко І.М., 2014

Виклад основного матеріалу дослідження. Наркотичні засоби – це включені в перелік речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, які становлять небезпеку для здоров'я населення в разі надмірного або періодичного зловживання ними.

Якщо аналізувати сучасний період, то слід зазначити, що поширення наркоманії припадає на 19 століття. На сьогодні дані діяння визначаються суспільно – небезпечними та караються згідно з нормами чинного кримінального законодавства.

Зв'язок наркоманії із злочинністю виявляється в кількох основних формах. По-перше, наркомани об'єктивно і суб'єктивно мають підвищену схильність до вчинення злочинів. В умовах нашого суспільства, де наркотики вилучені з вільного обігу, вже саме їхнє придбання відбувається злочинним шляхом. З іншого боку, у осіб, які страждають на наркоманію, значно послаблений індивідуально-вольовий контроль за своєю поведінкою, що полегшує вчинення ними різних злочинів. По-друге, існуючий попит на наркотики породжує відповідну пропозицію, джерелом якої виступає злочинна діяльність: виготовлення, розкрадання, збут тощо. По-третє, особи, які зловживають наркотиками, мають підвищену віктимність і досить часто стають жертвами злочинів. По-четверте, наркоманія тісно пов'язана з іншими видами злочинної діяльності, з проституцією, нелегальним гральним бізнесом, контрабандою тощо [4, с. 121].

Активне вживання наркотиків призводить до вчинення самогубств, смерті від надмірного їхнього вживання, розповсюджуються захворювання такі, як гепатити, СНІД, сифіліс. Вживання вищезгаданих наркотиків може призвести до токсичного отруєння. Результатом вживання цих наркотиків можуть стати психози. Після регулярного вживання екстазі протягом року 80% наркоманів стають постійними пацієнтами психіатричних лікарень. Практично 70% нинішніх тяжкохворих на наркоманію, в тому числі героїнову, починали саме з екстазі.

За результатами соціологічних досліджень спостерігається зростання попиту на наркотики серед молоді шкільного віку. Якщо у школах існує програма з профілактики наркоманії, то у тих випадках, коли молодь перебуває поза впливом школи, вона зазнає значно більшого ризику стати на шлях наркоманії. Суспільство й оточуюче людей соціальне середовище виявляють великий вплив на процес залучення до наркотиків. Одним з найнегативніших аспектів проблеми наркоманії є те, що вона передусім стосується найбільш уразливої групи населення, особливо молоді. Перехід від підліткового віку до юнацького і дорослого – це небезпечний час, коли молоді люди часто роблять спроби вживати наркотики. Для молоді, яка намагається стати самостійною і знайти себе, наркотики можуть виглядати цілком привабливо. З природженою цікавістю і бажанням придбати новий досвід, під впливом однолітків, а також через проблеми, пов'язані з установленням позитивних міжособових відносин, молодь особливо легко піддається звабливості вжити наркотики. Однак причини зловживання наркотиками у молоді різних країн світу різні.

Нині у світі зареєстровано близько ста мільйонів наркоманів і тих, хто активно вживає наркотики. В Україні їх налічується близько 110 тисяч, кожного дня на облік ставляться близько 50 осіб, проте й знімається багато через смерть. Переважна більшість тих, хто стає на облік як наркоман, – особи до 30 років.

Якщо проаналізувати суспільно-небезпечні дії наркоманів, які вичиняються під дією наркотичних засобів. то вони проявляються у вчиненні наступних видах злочину:

1. Вбивства, нанесення тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, хуліганство;

2. Грабежі, розбої, крадіжки, вимагання з метою заволодіння наркотичними засобами або коштами на їх придбання;

3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконний збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів [1].

Також доцільно зазначити, що одним із основних джерел наповнення вітчизняного «чорного» ринку наркотиками є їх контрабанда. Цьому певною мірою сприяє дуже вигідне географічне становище України серед багатьох держав, розгалужена мережа залізничних та автомобільних шляхів, великі можливості морських, річкових та авіасполучень приваблюють як міжнародних, так і «доморощених» наркодільців. Вони дедалі частіше використовують територію нашої держави як широкий ринок транзиту і збуту наркотиків. Завезені контрабандним шляхом, наркотики реалізуються у студентських осередках, на дискотеках, у барах, казино, нічних клубах [2, с. 63].

Деякі науковці досліджуючи цю проблему звертають увагу, що зростає попит на вживання «тяжких» наркотичних засобів, зокрема героїну та кокаїну. Відбувається процесс створення підпільних лабораторій, що виготовляють різноманітні види наркотиків. Працюють в них фахівці в галузях хімії та інших наук.

Злочини у сфері обігу наркотиків сьогодні вичиняються переважно організованими угрупованнями у більшості регіонів України [3, с. 117]. Так, якщо проаналізувати злочинність в даній сфері, то слід відмітити, що найбільш криміногенними областями України є Донецька, Одеська, Запорізька, Луганська.

Розповсюдження наркоманії у нашій державі обумовлено низкою обставин. По-перше, тим, що в Україні є значна сировинна база для виготовлення наркотиків. Це притягує в Україну розповсюджувачів наркотиків з інших країн СНД. Вони залучають до злочинного бізнесу сільських жителів, які заготовляють і реалізовують макову соломку. По-друге, Україна розташована на важливих міжнародних шляхах, а її кордони ще належним чином не облаштовані. Тому як правоохоронці, так би мовити, тільки притиснули збувачів і розповсюджувачів наркотиків рослинного походження, із-за кордону з'явилися наркотики синтетичні, набагато небезпечніші [2, с. 65].

Расюк Е. доцільно зазначив про поділ організованих груп, у сфері незаконного обігу наркотичних засобів за ступенем організованості.

До випадкових злочинних груп він відносить групи, що мають найнижчий рівень психологічної згуртованості, тобто групу виконавців, які вчиняють злочини без попередньої змови. Така група вчиняє злочин спонтанно, через збіг обставин, без попередньої змови та підготовки. Вони формуються, як правило, на особистих симпатіях, попереднє об'єднання в групу не пов'язано з вчиненням злочину, їхня мета – вживання наркотичних засобів.

Іншим кримінологічним видом злочинної групи є групи «типу компанії», учасники якої діють за попередньою змовою. Така злочинна група має певну структуру, виключно кримінальну спрямованість, є більш згуртованою, ніж «випадкова». «Компанія» займає проміжне положення між випадковою й організованою групами, тому в такому об'єднанні є ознаки як першої, так і другої . Такі групи, як правило, формуються з осіб, які раніше спілкувалися один з одним з метою спільного вчинення одного чи кількох злочинів [3, с. 118].

Ці групи мають загальні ознаки: організованість, стійкість, плановість, дисциплінованість, наявний грошовий фонд, професіоналізм.

У кримінології активно досліджуються типи наркоманів, тобто вирізняють наступні типології:

1. Нижча ієрархічна ланка, що вчинили злочини і були за це покаранні правоохоронними органами.

2. Особи середньої ланки, які виконують розпорядчі функції, досить часто мають кримінальне минула;

3. Особи, що займають найвищу ієрархічну сходинку, так як у більшості випадків уникають кримінальної відповідальності.

Причиною вживання наркотиків здебільшого виділяють особливості характеру, психічні та фізичні розлади, вплив різних соціальних чинників, цікавість, бравада, прагнення до незвичайних відчуттів, вплив оточення.

Висновки. Наркоманія в суспільстві – як медична, соціальна, так і правова проблема. Це говорить про те, що потрібно забезпечити політичну, соціальну стабільність в країні. Початок боротьби з даним негативним соціальним явищем потрібно проводити не лише там де воно процвітає, а й там де воно може з'явитися. Багато науковців вважають, що це негативне соціальне явище повністю викорінити з суспільства просто неможливо. В деяких країнах можливо лише зменшити кількість осіб, що вживає наркотичні засоби. Тому для цього необхідно здійснити дослідження тих територій де процвітає нелегальний обіг наркотичних засобі та їх аналогів, тобто потрібно сааме звернути увагу на немедичне їхнє застосування. Також, доцільно звернути детальну увагу на причини та осіб, що порушують законодавство в цій сфері правового регулювання.

Особливу увагу слід звернути на роботу з батьками, які мають підлітків з ознаками вживання наркотиків. До профілактичної роботи треба ширше долучати електронні та друковані засоби масової інформації, щоб разом із журналістами постійно виступали лікарі, працівники міліції, прокуратури, педагоги. Бесіди мають максимально враховувати аудиторію і бути спрямовані на розвінчання культу наркотиків, формувати негативне ставлення до осіб, які їх вживають і розповсюджують.

Таким чином, ефективним методом попередження вживання наркотиків в суспільстві є проведення державної політики, що направлена на застосуванні ефективної профілактики. Тому, необхідно прийняти у кожному регіоні України таку програму профілактики, яка буде ефективною за умови комплексного застосування напрацьованих заходів з обов'язковим використанням зарубіжного досвіду.

Список літератури:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 // ВВРУ. – 2001. – № 25. – Ст.131., зі змінами та доповненнями № 1533-VII (1533-18) від 19.06.2014.
2. Піщенко Г. Кримінологічна характеристика наркоманії в Україні // Г. Піщенко. – Право України – 2005. – № 9. – С. 63-66.
3. Расюк Є. Кримінологічні ознаки та класифікація організованих груп, які вчиняють злочини у сфері незаконного обігу наркотиків / Є. Расюк // Підприємництво, господарство і право. – № 5. – 2004. – С. 117-120.
4. Бульба В. Стан боротьби з незаконним обігом наркотиків в Україні / В. Бульба // Підприємництво, господарство і право – № 6. – 2004.– С. 121-123.
5. Іваненко В. Міжнародні питання боротьби із злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів / В. Іваненко // Підприємництво, господарство і право – 2005. – № 9. – С. 135-138.

Ткаченко И.Н.
Кировоградский институт развития человека
Открытого международного университета развития человека «Украина»

ПОНЯТИЕ И КРИМИНОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА НАРКОМАНИИ В УКРАИНЕ

Аннотация
Наркомания – это эпидемия, которая приобрела большой размах. В мире не осталось ни одной страны, преодолевшей эту проблему. Причины наркомании, пути и механизмы их распространения сложны и многообразны. Борьба с наркоманией ведется, прежде всего, на законодательном уровне: практически во всех странах предусмотрены жесткие уголовные санкции за производство и распространение наркотических веществ.

Ключевые слова: наркомания, наркотические средства, психотропные вещества, аналоги, прекурсоры.

Tkachenko I.N.
Kirovograd Institute of Human Development
Open International University Human Development «Ukraine»

MEANING AND CRIMINOLOGYCAL CHARASTERISTICS OF NARCOMANIA IN UKRAINE

Summary
Drug abuse epidemic has become a large scale.There are no countries that have overcome this problem. The causes of drug addiction, ways and mechanisms for their distribution are complex and varied. The fight against drugs is primarily in law: almost all countries have provided tough criminal penalties for the production and distribution of drugs.
Keywords: addiction, drugs, psychotropic substances analogues or precursors.